

สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์
AWARENESS OF ONE'S MONKHOOD IN USING ONLINE SOCIAL
MEDIASBASED ON BUDDHIST ETHICS

¹พระอนุชิต โอวาทกขโม (นาก้อนทอง)

¹PhraAnuchit Ovadakkhamo (Nagonthong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ประเทศไทย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

¹anuchitnagon01@gmail.com

Received: June 23, 2025; **Revised:** August 14, 2025; **Accepted:** August 29, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาพุทธจริยศาสตร์เรื่องสมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีอยู่สองประการ ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน และวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โดยกำหนดขอบเขตการวิจัยที่มุ่งเน้นไปที่เนื้อหาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับหลักพุทธจริยศาสตร์เรื่องสมณสัญญา การศึกษาใช้วิธีการศึกษาเชิงเอกสารเพื่อรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์โดยมีความหวังว่าจะมีประโยชน์ต่อวงวิชาการและพระภิกษุสามเณรจะมีสมณสัญญา มีสติรู้ตัวและระลึกอยู่เสมอว่าตนเป็นสมณะในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ สามเณรในปัจจุบัน จากการวิจัยพบว่า สถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบันแบ่งได้ 3 จุดประสงค์คือ 1.การใช้สื่อออนไลน์เพื่อความเพลิดเพลินบันเทิง 2.การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศศาสนา 3. ความจำเป็นการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษา ในยุคปัจจุบันสังคมก็ไม่ควรห้ามพระสงฆ์ใช้สื่อออนไลน์ เพราะจะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึง และการใช้งานข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในปัจจุบัน พระสงฆ์สามเณรควรใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การที่พระภิกษุใช้สื่อออนไลน์ในการ

¹อาจารย์, หลักสูตรพุทธศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

ส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ การแสวงหาความรู้และเพื่อเผยแพร่ธรรมะ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สิ่งสำคัญคือพระสงฆ์ต้องรู้จักใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สื่อออนไลน์จะมีคุณหรือโทษขึ้นอยู่กับผู้ใช้ถ้าพระสงฆ์ใช้เพื่อการเกี้ยวพ้อหญิง ท่องเว็บลามกหรือติดต่อสื่อสารในทางที่ล่อแหลมต่อการละเมิดพระธรรมวินัยก็เป็นสิ่งไม่สมควร สื่อนั้นก็เป็นโทษ จะนำความเสื่อมเสียมาให้กับตัวผู้ใช้ และสถาบันทางศาสนาถ้าพระสงฆ์ใช้สื่อสังคมอย่างมีสติสัมปชัญญะ สำนวณระวังตามกรอบพระวินัยเหมาะสมกับสถานะที่ตนพึงปฏิบัติ สื่อนั้นก็เป็นคุณ และอำนวยความสะดวกแก่สังคมในวงกว้างต่อไป

คำสำคัญ : สมณสัญญา, สื่อสังคมออนไลน์, พุทธจริยศาสตร์

Abstract

This study explores Buddhist ethics concerning monastic consciousness (samaṇa-saṅkīṇī) in the use of social media according to Buddhist ethical principles. The objectives of the research are twofold: (1) to examine the current situation of social media usage among Buddhist monks; and (2) to analyze samaṇa-saṅkīṇī in the context of social media used through the lens of Buddhist ethics. The scope of this research focuses on the content and documents related to Buddhist ethical principles concerning samaṇa-saṅkīṇī. A documentary research method was employed through collecting and analyzing data regarding samaṇa-saṅkīṇī in social media usage according to Buddhist ethics aiming at contributing to academic knowledge and encouraging awareness among monks and novices in their use of present social media. The findings reveal that the current use of social media among monks can be categorized into three purposes including: 1. for entertainment and leisure; 2. for communicating the Dhamma and religious propagation; and 3. for education. The present society, therefore, should not prohibit monks from using social media, as it may obstruct the access to vital information. Monks and novices should instead use technology appropriately, in ways that do not contradict the Dhamma-Vinaya. Monks may use digital platforms to share useful information, seek knowledge, propagate the Dhamma, and promote public relations on public-benefit activities. It is crucial that monks must know how use social media for maximizing the benefits of the society. Whether social media is beneficial or

harmful, it depends on the users. If a monk uses it to flirt, access pornography, or engage in behavior sensitive to violate the Vinaya, such media will become harmful that causes disgrace to the users and the religious institutions. On the contrary, if monks use social media with mindfulness, self-restraint, and in accordance with monastic discipline, social media will become beneficial for the society at large.

Keywords: Samaṇa-saṅgī, online social media, Buddhist ethics

บทนำ

การศึกษาพุทธจริยศาสตร์เรื่องสมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธ จริยศาสตร์ วัดอุปสมถะของการศึกษาวิจัยมีอยู่สองประการที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน และการวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

พระวินัยถือว่าเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยเอาไว้เพราะ อาสวะหรือความประพฤติชั่วบางอย่างเกิดขึ้นในสงฆ์ ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยเหตุแห่งการบัญญัติสิกขาบท ความว่า..ศาสนายังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งอาสวะ ความชั่วต่างๆ เช่นการกล่าวร้าย คนอื่น ความเดือดร้อน และการจองจำ) บางอย่างในสงฆ์เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น (วิ.มหา. (ไทย) 1/21/13-14)

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน สังคมสื่อออนไลน์เป็นหนึ่งในทางเลือกของการสื่อสารข้อมูลในรูปแบบที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร ข้อมูลและผู้รับสาร ซึ่งไม่ว่าจะสื่อสารด้วยวิธีใดสิ่งที่ต้องการ คือ การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วนและทันเวลา สื่อออนไลน์จึงเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงออกในด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อและความหลากหลายทางเพศ ในความหลากหลายนั้น พระภิกษุ สามเณร ได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ใช้งานสื่อออนไลน์ และได้ใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางสังคม ในด้านพฤติกรรมกระทำหรือการแสดงออกที่ส่งผลเป็นพฤติกรรมต่างๆ อันมีผลต่อสถานะภาพทางศาสนา

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณกาล พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก ประชาชนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา มีศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่บรรพบุรุษ

ไทยเราได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลายาวนาน เป็นฐานรองรับทำให้สังคมไทยเป็นสังคมวิถีพุทธ มีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมจากคำสอนทางพระพุทธศาสนา ในอดีตการศึกษาของคนไทยมีรากฐานอยู่ที่วัด วังและบ้าน วัดเป็นแหล่งสรรพวิทยาการทำหน้าที่เป็นทั้งสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ และแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางสังคมมากมาย โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนา และเป็นที่พึ่งทางใจของสังคมมาโดยตลอด แต่ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและนับวันจะยิ่งทวีคูณ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี เป็นต้น นอกจากนั้น ปัญหาระดับชาติยังเกิดขึ้นอีก เช่น ปัญหาโจรก่อการร้ายในภาคใต้ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนขาดศีลธรรม ขาดวินัยที่จะนำไปพัฒนาในชีวิตของตัวเองและสังคม ซึ่งเป็นข้อควมคุมให้สังคมมีความเป็นระเบียบวินัยมากขึ้น (พระเมธีวราภรณ์, 2553, : น. 2.)

ปัจจุบันพระภิกษุและสามเณรได้ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการศึกษาธรรมและเผยแผ่ธรรม แต่ก็มีพระภิกษุและสามเณรอีกจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกัน ใช้สื่อออนไลน์โดยขาดการระมัดระวังทั้งการพูด การสื่อข้อความ การนำเสนอภาพ และคลิปวิดีโอที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นสมณเพศ จะเห็นว่ามีการพบและเสียงจำนวนมากที่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรได้เผยแพร่หรือนำเสนอในพื้นที่ของสื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์(x) การแสดงออกของพระภิกษุและสามเณรในสังคมสื่อออนไลน์นั้นว่าเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายจับตามองและนำไปวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ดังเห็นได้จากที่ปรากฏบนสื่อต่างๆ เช่น ตามหน้าหนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ ซึ่งก็ถูกมองว่าเป็นปัญหาของคณะสงฆ์

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน
2. เพื่อวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเน้นการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ และสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดเท่าที่จะค้นหาได้เพื่อจะได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีลำดับดังต่อไปนี้ 1) เลือกศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสมณสัญญาตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เพื่อทบทวนเอกสารและงานวิจัย 2) กำหนดประเด็นที่จะศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในแต่ละบทตามลำดับ 3) การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอเชิงพรรณนาบทสรุป และข้อเสนอแนะตามลำดับ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ สรุปผลดังต่อไปนี้

1. สถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน

พบว่า ยุคปัจจุบันนี้ความเจริญด้าน เทคโนโลยีมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบายพร้อมแทบทุกประการ แต่เทคโนโลยีนั้นก็เป็นเพียงเครื่องประกอบของชีวิต มีขอบเขตจำกัดเพียงเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยมีคุณและโทษขึ้นกับผู้ใช้ สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคมผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเองในรูปของข้อมูลภาพและเสียง การใช้งานสื่อออนไลน์ที่เป็นปัญหาของพระสงฆ์อยู่ที่วัตถุประสงค์ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควร แต่ก็ควรเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบันมาช่วยในการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีความทันสมัย แต่การใช้งานเพื่อประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นต้องมีความระมัดระวัง ในการใช้ให้เหมาะสมกับความเป็นพระภิกษุสามเณร และสมณสัญญา จึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการใช้งานสื่อออนไลน์ในการสื่อสารและมีความเหมาะสมมากที่สุด การใช้งานสื่อออนไลน์เป็นทั้งปัญหา อุปสรรคและโอกาส ทุกวันนี้ข่าวสารพระสงฆ์ที่บวชอย่างอนุพรชนน้อย ไม่รู้ข้อวัตรไม่รู้ปฏิบัติ ไม่รู้ปฏิบัติ ก็ดำเนินไปด้วยความศรัทธา คณอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อโซเชียลต่างๆ แสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรม ที่ไม่ไปตามครรลองอันงดงามตามพระธรรมวินัยเปิดช่องโหว่ให้คนทั้งหลายทั้งปวงโจมตี หรือว่าบริหารไปในทางเสื่อมเสียได้ ดังนั้นวิกฤตนี้แม้จะปฏิบัติที่ไหนหรือทำตัวอย่างไร ต่างถิ่นต่างแดน คนทั้งหลายสามารถแชร์ไปในโลกโซเชียลต่างๆ รู้กันไปทั่วโลก ดังนั้น สมณสัญญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในยุคปัจจุบันนี้เลย เพราะว่าเป็นคุณและโทษในตัว ส่วนเป็นทั้งคุณก็คือโอกาสอย่างไร นั่นก็เป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนเข้าไปถึงตัวตนบุคคลหรือว่าเปิดโอกาสให้บุคคลทั้งหลายที่ใคร่หรือสนใจที่จะฟังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในแง่มุมมองต่างๆ สำนักต่างๆ ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ หรือพระธรรมเทศนาที่ตัวเองยังสนใจก็สามารถเลือกชมเลือกศึกษาได้ในบริบทนั้นๆ โดยเอกเทศ อ่านแล้วแต่ความชอบแล้วแต่จริตของแต่ละบุคคลได้ก็โดยง่าย ดังนั้นโซเชียลหรือโลกสื่อสาร จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นดาบสองคมนั้นด้วยเช่น แทนที่จะใช้โลกสื่อสารดังกล่าวนี้ให้เป็นประโยชน์ในการเผยแผ่และการศึกษาหาความรู้ให้ยิ่งขึ้นไปแต่กลับใช้การสื่อสารนี้ไปเพื่อกล่อมเกลากิเลส มากขึ้นทวีความรุนแรงมากขึ้น แทนที่จะเป็นประโยชน์กับเป็นโทษ เหนือกว่าบุคคลโดยทั่วไปนั้นด้วย ดังนั้นการใช้โซเชียลทั้งหลายเป็นได้ ทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับคนที่ใช้จะไปไหนมุ่งมองไหนอย่างไร ทั้งนี้ทั้งนั้นพึงพิจารณาให้เกิดความเหมาะสมพอดี

ถึงว่าแม้มีก็ไม่ควรไปประเจิดประเจ้อหรือไปอวดอ้างเพื่อให้เกิดความสูญเสียนี้ก็เป็นลักษณะ การตื่นรู้ในสมณะสัญญา ได้ด้วยกันหรือการใช้หูฟังเสียงบุญนี้ก็ไม่พึงกระทำหรือการใช้โทรศัพท์มือถือในที่สาธารณะก็ไม่พึงกระทำ หรือแม้กระทั่งการใช้โซเชียลในลักษณะต่างๆเหมือนคลัทส์เขาทำก็ไม่พึงกระทำ แต่เราจะใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร ในกิจการของคณะสงฆ์หรือเพื่อเกื้อกูลคณะสงฆ์ ประชุมหรือเพื่อการส่งข้อมูลที่สำคัญทางศาสนาเป็นไปเพื่อคณะสงฆ์แบบพัฒนาสภาพ และได้เป็นการเกิดความสมัครสมานสามัคคี หน่วยงานของวัดตำบลอำเภอจังหวัด ก็จะถือว่าการใช้โซเชียลต่าง ๆ นั้นเป็นประโยชน์ ทั้งในแง่การเผยแผ่พุทธศาสนา การศึกษาและการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่กับวัฒนธรรมสมัยใหม่ควบคู่กันไป ต้องยอมรับว่าพระเณรเราอยู่ยาก คำว่าพระเณรเราอยู่ยาก หมายถึง โลกมันเปลี่ยนไปไกลมากเพราะโลกเปลี่ยนไปไกล บางทีข้อวัตรปฏิบัติบางอย่างซึ่งเราเคยทำได้ เช่น อาจจะเป็นเรื่องของอาบัติเล็กน้อยๆ

ปัจจุบันการใช้สื่อออนไลน์นี้ ถ้าเราจะว่าไปก็เป็นดาบสองคม ถ้าใช้เป็นก็มีประโยชน์อย่างมาก เพราะว่าคนเข้าถึงสื่อออนไลน์เยอะ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ในสมัยปัจจุบัน เราไปที่ไหนเราเห็นว่าคนที่นั่งคนเดียวเงียบๆ แต่มันไม่เงียบหรือก้มดูไลน์ดูเฟสในมือถือของเขา ถ้าใช้เป็นก็มีประโยชน์ ถ้าใช้ไม่เป็นก็มีโทษ เช่น พระสงฆ์สามเณรมือถือทุกรูปอยู่แล้ว มีน้อยนักที่จะไม่มี ครูบาอาจารย์ระดับสูง ท่านบอกว่าอย่าเล่น เพราะฉะนั้นต้องใช้ให้เป็นโดยเฉพาะในสถานที่สาธารณะเดินทางก็ดี ในที่เป็นชุมชนก็ดี ในที่เป็นตลาด ในห้างสรรพสินค้าก็ดี โดยรวมพูดง่ายๆก็คือในที่ใดที่มีชุมชน ในที่เป็นที่สาธารณะ ไม่ควรจะใช้โทรศัพท์ โดยเฉพาะพระสงฆ์เวลาขึ้นอาสน์สงฆ์ ไปงานมงคลอวมงคล อยู่ที่สูงกว่าประชาชน มัวแต่เล่นโทรศัพท์กดไลค์กดเฟส พูดโทรศัพท์โดยไม่รู้ตัวเองว่าเป็นอะไร อันนี้เป็นผลกระทบถ้าประชาชนเห็นแล้ว คือมันไม่ต่างกับเด็กลูกหลานของเขาเหมือนกับชาวบ้าน ต้องสำรวจต้องระมัดระวัง ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่อยากให้ใช้เก็บไว้ก่อน ปิดโทรศัพท์ไว้ก่อนเหมือนกับเราขึ้นเครื่องบิน เครื่องบินขึ้นทางพนักงานเขาประกาศให้ปิดเครื่องเล่นทุกชนิด โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ต้องปิดอันตรายต่อสัญญาณทางเครื่องบินเขาได้รับ ไม่กวนสัญญาณเขาเป็นอันตรายนะ เช่นเดียวกันพระสงฆ์ถ้าไม่สำรวจ ก็ทำให้ตัวเองเสียหาย โดยศรัทธาประชาชนเสื่อมศรัทธาโดยไม่รู้สึกร่วมไปถึงหมู่คณะพระสงฆ์ ถ้าใช้ให้เป็นประโยชน์ควรใช้ในที่เหมาะสม อันนี้ใช้ให้เป็นประโยชน์เพราะว่า ปัจจุบันนี้เวลาออกจากวัดไปแล้ว โดยเฉพาะผู้ปกครอง เจ้าคณะพระสงฆ์สังฆาธิการสั่งงานลูกศิษย์ที่จะล่าช้าไม่ได้ มันก็มีประโยชน์ ดังนั้น ต้องใช้ให้เป็นยุคปัจจุบันนี้สื่อออนไลน์มันให้ทั้งคุณและโทษ หากผู้ที่บริโภคหรือจะใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ย่นระยะหนทางประกาศพระพุทธศาสนา ได้เข้าถึงอย่างที่สุด แต่ถ้าใช้ในทางที่ผิดก็ทำร้ายตัวเราเอง อย่างง่ายดาย มีทั้งคุณและมีทั้งโทษโทรศัพท์มือถือ ถ้าใช้อย่างมีประโยชน์ เช่น อยู่ในที่กัณดารหรือมีเหตุมีภัยที่จะหาความช่วยเหลือหรือว่าใช้เป็นที่พักพิงหาหรือเพื่อความสะดวก แต่ถ้าหากว่าใช้ในฐานที่ไม่สมควร

ยังไม่สมควรจะใช้แล้วไปใช้เข้า บางรูปเคยเห็นบ่อยๆว่าใช้ คล้ายๆวัดสัวาก็มีมือถืออะไรทำนองนี้เป็นต้นในที่ชุมชน สาธารณะนั้นไม่สมควร จึงเรียกว่า ใช้ให้ถูกต้องกับกาลเทศะที่จะจำเป็นอย่างนี้ มีคุณ อนึ่งเฉพาะอย่างยิ่งกิริยาที่แสดงออกจำเป็นต้องใช้คราวใด ให้มีความสำรวมไว้อยู่เสมอให้เหมาะสม ผู้ที่เข้ามาบวชใหม่ ถ้าได้สำนักที่ดี คือ เจ้าอาวาสดี ผู้นำดี พระพี่เลี้ยงดีคอยแนะนำ ตักเตือน อนึ่งเจ้าอาวาสนั้นมีงานมาก หน้าที่ของท่านต้องก้ำอภัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถช่วยเหลือ มีรองเจ้าอาวาสหรือไม่ก็ผู้ช่วย พระอุปัชฌาย์ก็มีคู่สวด พระกรรมวาจาจารย์ พระอนุสาวนาจารย์ พระศีลาจารย์ และก็มีพระอุเทศาจารย์ผู้ที่สั่งสอนธรรมวินัยคอยดูแล คอยช่วยเหลือ คอยตักเตือน เพราะฉะนั้นวัดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะต้องมีบุคคลกรเจ้าอาวาสที่ดี อาจารย์ที่ดี ครูสอนที่ดีให้เป็นสำคัญ การสอนนั้น คือให้ปริยัติควบคู่กันไปกับการปฏิบัติ อย่าสอนแต่เพียงความรู้ อย่างเดียวให้ควบคู่กันไป ถ้ายกสืบทอดได้ ขึ้นว่าถ้าทำอย่างนี้ เช่นว่าภิกษุฆ่าสัตว์ต้องปาจิตตีย์ อย่างนี้เป็นต้น ถ้าจะเห็นว่าอาบัติเล็กน้อยเดียวแสดงก็หาย ถ้าหากคิดอย่างนี้เสียหาย ถ้าหากว่ามี หิริโอตตะปะว่า การฆ่าสัตว์ๆเขาต้องรับความลำบากจนถึงตายถ้าเขาจะมาฆ่าเรา เขาจะมาตีเรา มาด่าว่าเรา เราเพียงไม่พอใจแล้วสัตว์ทั้งอื่นทั้งหลายก็เหมือนกันก็มีสมณสัญญา

2. วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

พบว่า พระสงฆ์ สามเณรควรใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การที่พระภิกษุใช้สื่อออนไลน์ในการส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ การแสวงหาความรู้ และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สิ่งสำคัญคือการที่พระสงฆ์รู้จักใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสื่อออนไลน์จะมีคุณหรือโทษสำคัญที่ผู้ใช้ แต่ถ้าใช้เพื่อการแสวงหาความรู้ผู้หญิงหรือห้องเว็บลามก ติดต่อบุคคลในทางที่ไม่เกี่ยวกับพระธรรมวินัยก็เป็นสิ่งไม่สมควร ซึ่งโลกปัจจุบันไม่ควรห้ามใช้สื่อออนไลน์ เพราะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ต้องใช้อย่างมีสมณสัญญา มีสติสัมปชัญญะ สำรวมระวัง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับสถานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติ เพราะถือเป็นสื่อที่ให้คามอิสระกับผู้ใช้งาน หากพระสงฆ์สามเณรใช้งานในทางไม่เหมาะสม จะนำความเสื่อมเสียมาให้กับตัวผู้ใช้งาน และสถาบันทางศาสนาในภาพรวม

สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์หรือการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ พอจะแบ่งการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้ 3 จุดประสงค์ คือ

- 1) การใช้ไอทีเพื่อความเพลิดเพลินเทคโนโลยีความบันเทิง (มะลิวัลย์ จงจิตชอบ, (11 มิถุนายน. 2561). เทคโนโลยีเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อความบันเทิงที่เชื่อถือได้มากที่สุด การใช้เทคโนโลยีหรือไอทีในทางการบันเทิงจะไม่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ เพราะว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นจะขัดต่อการปฏิบัติสมณธรรม หรือเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติธรรม จึงไม่เหมาะสมและไม่ควร แต่ในยุคปัจจุบัน

ไอทีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ก็ต้องเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีในการดำรงอยู่ในสังคมเช่นกัน

2) การใช้ไอทีเพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศศาสนา (พจนารถ สุพรรณกุล, 20 กันยายน 2557). ในปัจจุบันการสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศในการประกาศศาสนาโดยเฉพาะ ทางเอกสารหนังสือต่างๆ ก็ยังจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเป็น หลักฐานเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลานานเหมาะแก่ผู้ศึกษา ผู้รับข้อมูลสารสนเทศ และสะดวกในการผลิต การเผยแผ่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น

3) ความจำเป็นในการใช้ไอที การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้จะเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้โลกในปัจจุบันผ่านระบบไอที ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่าน เครื่องมือต่างๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้นพระสงฆ์ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวต้องเป็น ไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. สถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน

ยุคปัจจุบันนี้ความเจริญด้าน เทคโนโลยีมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบายพร้อมแทบทุกประการ แต่เทคโนโลยีนั้นก็เป็นเพียงเครื่องประกอบของชีวิต มีขอบเขตจำกัดเพียงเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยมีคุณและโทษขึ้นกับผู้ใช้ (พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตโต), 2543, : น. 43) สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเครือข่ายทางสังคมผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยเน้นให้ผู้ใช้ทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเองในรูปของข้อมูลภาพและเสียง (สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน). การใช้งานสื่อออนไลน์ที่เป็นปัญหาของพระสงฆ์อยู่ที่ วัตถุประสงค์ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควร แต่ก็ควรเลือกใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสมโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบันมาช่วยในการ

ติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีความทันสมัย แต่การใช้งานเพื่อประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นต้องมีความระมัดระวัง ในการใช้ให้เหมาะสมกับความเป็นพระภิกษุสามเณร และสมณสัญญา จึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการใช้งานสื่อออนไลน์ในการสื่อสารและมีความเหมาะสมมากที่สุด การใช้งานสื่อออนไลน์เป็นทั้งปัญหา อุปสรรคและโอกาส ทุกวันนี้ข่าวสารพระสงฆ์ที่บวชอย่างอนุพรชนาน้อย ไม่รู้ข้อวัตรไม่รู้ปฏิบัติไม่รู้ปฏิบัติ ก็ดำเนินไปด้วยความคึกคะนอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อโซเชียลต่างๆ แสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรม ที่ไม่ไปตามครรลองอันงดงามตามพระธรรมวินัยเปิดช่องโหว่ให้คนทั้งหลายทั้งปวงโจมตี หรือว่าปรึกษาไปในทางเสื่อมเสียได้ ดังนั้นวิกฤตนี้แม้จะปฏิบัติที่ไหนหรือทำตัวอย่างไร ต่างถิ่นต่างแดน คนทั้งหลายสามารถแชร์ไปในโลกโซเชียลต่างๆ รู้กันไปทั่วโลก ดังนั้น สมณสัญญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในยุคปัจจุบันนี้เลย เพราะว่าเป็นคุณและโทษในตัว ส่วนเป็นทั้งคุณก็คือโอกาสอย่างไร นั่นก็เป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนเข้าไปถึงตัวตนบุคคลหรือว่าเปิดโอกาสให้บุคคลทั้งหลายที่ใคร่หรือสนใจที่จะฟังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในแง่มุมมองต่างๆ สำนักต่างๆ ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ หรือพระธรรมเทศนาที่ตัวเองยังสนใจก็สามารถเลือกชมเลือกศึกษาได้ในบริบทนั้นๆ โดยเอกเทศ อ่านแล้วแต่ความชอบแล้วแต่จริตของแต่ละบุคคลได้ก็โดยง่าย ดังนั้นโซเชียลหรือโลกสื่อสาร จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน ในขณะที่เดียวกันก็เป็นดาบสองคมนั้นด้วยเช่น แทนที่จะใช้โลกสื่อสารดังกล่าวนี้ให้เป็นประโยชน์ในการเผยแผ่และการศึกษาหาความรู้ให้ยิ่งขึ้นไปแต่กลับใช้การสื่อสารนี้ไปเพื่อกล่อมเกลากิเลส มากขึ้นทวีความรุนแรงมากขึ้น แทนที่จะเป็นประโยชน์กับเป็นโทษ เหนือกว่าบุคคลโดยทั่วไปนั้นด้วย ดังนั้นการใช้โซเชียลทั้งหลายเป็นได้ ทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับคนที่ใช้จะใช้ไปในแง่ไหนมุมมองไหนอย่างไร ทั้งนี้ทั้งนั้นพึงพิจารณาให้เกิดความเหมาะสมพอดีถึงว่าแม้มีก็ไม่ควรไปประเจิดประเจ้อหรือไปवादอ้างเพื่อให้เกิดความสูญเสียนี้ก็เป็นลักษณะ การตื่นรู้ในสมณะสัญญา ได้ด้วยกันหรือการใช้หูฟังเสียบหูนี้ก็ไม่พึงกระทำหรือการใช้โทรศัพท์มือถือในที่สาธารณะก็ไม่พึงกระทำ หรือแม้กระทั่งการใช้โซเชียลในลักษณะต่างๆ เหมือนคลุ่สล์เขาทำก็ไม่พึงกระทำ แต่เราจะใช้เพื่อการติดต่อสื่อสาร ในกิจการของคณะสงฆ์หรือเพื่อเกื้อกูลคณะสงฆ์ ประชุมหรือเพื่อการส่งข้อมูลที่สำคัญทางศาสนาเป็นไปเพื่อคณะสงฆ์แบบพัฒนาสภาพ และได้เป็นการเกิดความสมัครสมานสามัคคี หน่วยงานของวัดตำบลอำเภอจังหวัด ก็จะถือว่าการใช้โซเชียลต่างๆ นั้นเป็นประโยชน์ ทั้งในแง่การเผยแผ่พุทธศาสนา การศึกษาและการจรลงพระพุทธศาสนาให้คงอยู่กับวัฒนธรรมสมัยใหม่ควบคู่กันไป ต้องยอมรับว่าพระเณรเราอยู่ยาก คำว่าพระเณรเราอยู่ยาก หมายถึง โลกมันเปลี่ยนไปไกลมากเพราะโลกเปลี่ยนไปไกล บางทีข้อวัตรปฏิบัติบางอย่างซึ่งเราเคยทำได้ เช่น อาจจะเป็นเรื่องของอาบัติเล็กน้อยๆ แต่ในปัจจุบันนี้ซึ่งโลกสมัยใหม่เข้ามามันก็มีคำว่าโลกวัชชะเข้ามา ซึ่งคำว่าโลกวัชชะ คนทั่วไปก็ไม่คิดว่าเป็นความผิดเล็กน้อยๆ แต่มันเป็นปัญหา

ใหญ่ในสังคม สถานการณ์สมณสัญญาพระภิกษุสามเณร ในปัจจุบันเรียกว่าอาจจะอ่อนลง เริ่มตั้งแต่ กิริยามารยาท ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆก็อาจจะอ่อนลงหรือไม่เข้มข้นเหมือนกับในอดีต เราจะเห็นว่า ความมีสัมมาคารวะ หรือความอ่อนน้อมถ่อมตน สัมมาคารวะหรือว่าคุณธรรมที่มีในใจ พ่อแม่ครูบาอาจารย์เราสบายก่อนท่านจะให้ความเคารพในเรื่องนี้สูงมากนั้นบ่งบอกให้เห็นว่าคุณธรรมหรือคุณงามความดีในใจนี้เข้มข้นมาก พอปัจจุบันโลกมันเปลี่ยนไปสัมมาคารวะหรือว่าคุณงามความดี มันหายไปหรือไม่อย่างไร มันไม่ได้หายไป แต่ว่าคนยุคใหม่ พระเณรยุคใหม่อาจจะไม่ให้ความสำคัญในเรื่องนี้มาก ในความเป็นพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน หมายถึง พระภิกษุสามเณรยุคใหม่อาจจะมอง ในมิติเรื่องของการใช้ชีวิตที่ทันสมัยขึ้น เช่น เทคโนโลยีมากขึ้น เสพอะไรที่มันเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น แต่ว่าเราก็คควรให้ความสำคัญ ว่าการที่เราเข้ามาบวชเป็นพระภิกษุสามเณร ถือว่าเสียสละ การใช้เทคโนโลยีถ้าใช้ไปในทางที่เกิดประโยชน์ มันก็เป็นประโยชน์ต่อความเป็นพระเณรของเรา แต่ถ้าเอาเทคโนโลยีมาใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมไม่ควร หรือเอามาใช้แล้วภาพมันไม่เหมาะสม เช่นฟังเพลงตามที่สาธารณะต่างๆ มันผิดมากไหม ก็ไม่ผิดมาก แต่มันเป็นเรื่องของโลกเขามองว่ามันไม่เหมาะสมไม่ควร ในยุคปัจจุบัน ความเปลี่ยนของกาลเวลาความเปลี่ยนของยุคสมัย ในยุคสมัยก่อน ในยุคพุทธกาลไม่มีเทคโนโลยี สื่อออนไลน์ต่างๆ ก็มีการพัฒนามาเรื่อย ๆ เช่น ในสมัยก่อนสื่อต่างๆก็จะมีเฉพาะหนังสือพิมพ์ แล้วก็วิทยุ เวลาจะดูข่าวสารอะไรเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมก็ไปดูตรงนั้น แต่ปัจจุบันนี้มันมีสื่อที่เร็วกว่านั้นไววกว่านั้น ก็ยิ่งควรระมัดระวังมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะพระภิกษุสามเณร การใช้สื่อควรระมัดระวังต้องดูรายละเอียด ต้องดูความเหมาะสมเวลาไหนควรใช้เวลาไหนไม่ควรใช้ สถานที่แห่งใด ดังนั้นสื่อนี้มันมีทั้งคุณและโทษ มีทั้งประโยชน์และไม่มีประโยชน์ ถ้าเรานำไปใช้ในทางที่เหมาะสมในทางที่ถูกต้อง เรานำไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา จะทำให้เกิดประโยชน์มากมายมหาศาล แต่ถ้าเรานำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นโทษได้ อย่างทุกวันนี้ไม่ใช่แต่ที่เป็นพระภิกษุสามเณร แม้แต่ญาติโยมชาวบ้านเด็ก 4-5 ขวบก็ใช้ได้หมด อย่างสามเณรในยุคสมัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่ก็จะมาจากสามเณรภาคฤดูร้อน เด็กๆ บางคนก็คุ้นเคยกับการเล่นเกม ติดเกม พอมาบวชแล้วบางทีพ่อแม่ก็ตามใจหรือบางทีก็ให้ลูกใช้ติดต่อสื่อสารถามข่าวคราวสารทุกข์สุขดิบว่าเป็นอย่างไร ถ้าไปใช้อย่างนี้ก็เป็นประโยชน์ แต่ถ้าเอาไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นโทษ เพราะฉะนั้นสื่อออนไลน์ก็จะมีบทบาทสำคัญที่ให้ทั้งคุณและโทษ ถ้าเราใช้ในทางที่ถูกต้องก็เป็นประโยชน์อย่างมากในการเผยแผ่ แต่ถ้าไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นโทษได้เหมือนกัน ดังนั้นพระภิกษุสามเณรก็ต้องใช้สมณสัญญาตัวนี้มาเป็นตัวจัดการว่าเราควรใช้เวลาไหน แบ่งกาลเทศะให้ถูกต้อง

ยุคปัจจุบันนี้สื่อออนไลน์มันให้ทั้งคุณและโทษ หากผู้ที่บริโภคหรือจะใช้ ก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมหาศาล ย่นระยะหนทางประกาศพระพุทธศาสนา ได้เข้าถึงอย่างที่สุด แต่ถ้าใช้

ในทางที่ผิดก็ทำร้ายตัวเราเอง อย่างง่ายตาย มีทั้งคุณและมีทั้งโทษ (พระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิรงค์ ญาณวโณ), เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน-ลำพูน-เชียงใหม่ (ธ) เจ้าอาวาสวัดป่าดาราภิรมย์). โทรศัพท์มือถือ ถ้าใช้อย่างมีประโยชน์ เช่น อยู่ในที่กั้นตารหรือมีเหตุมีภัยที่จะหาความช่วยเหลือ หรือว่าใช้เป็นที่พักผ่อนหรือเพื่อความสะดวก แต่ถ้าหากว่าใช้ในฐานะที่ไม่สมควร ยิ่งไม่สมควรจะ ใช้แล้วไปใช้เข้า บางรูปเคยเห็นบ่อยๆว่าใช้ คล้ายๆอดตีกาก็มีมือถืออะไรทำนองนี้ เป็นต้นในที่ ชุมชน สาธารณะนั้นไม่สมควร จึงเรียกว่า ใช้ให้ถูกต้องกับกาลเทศะที่จะจำเป็นอย่างนี้ก็มีคุณ อนึ่ง เฉพาะอย่างยิ่งกิริยาที่แสดงออกจำเป็นต้องใช้คราวใด ให้มีความสำรวมไว้อยู่เสมอให้เหมาะสม ผู้ที่ เข้ามาบวชใหม่ ถ้าได้สำนักที่ดี คือ เจ้าอาวาสดี ผู้นำดี พระพี่เลี้ยงดีคอยแนะนำตักเตือน อนึ่งเจ้า อาวาสนั้นมึนมาก หน้าที่ของท่านต้องก็อาศัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถช่วยเหลือ มีรองเจ้าอาวาส หรือไม่กี่ผู้ช่วย พระอุปัชฌาย์ก็มีคู่สวด พระกรรมวาจาจารย์ พระอนุสาวนาจารย์ พระศีลาจารย์ และที่พระอุเทศจารย์ผู้ที่สั่งสอนธรรมวินัยคอยดูแล คอยช่วยเหลือ คอยตักเตือน เพราะฉะนั้นวัด จึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะต้องมีการปกครองเจ้าอาวาสที่ดี อาจารย์ที่ดี ครูสอนที่ดีให้เป็นสำคัญ การ สอนนั้น คือให้ปริยัติควบคู่กันไปกับการปฏิบัติ อย่าสอนแต่เพียงความรู้อย่างเดียวให้ควบคู่กันไป ถ้ายกเลิกขาดได้ ขึ้นว่าถ้าทำอย่างนี้ เช่นว่าภิกษุฆ่าสัตว์ต้องปาจิตตีย์ อย่างนี้เป็นต้น ถ้าจะเห็นว่า อาบัติเล็กน้อยเดียวแสดงก็หาย ถ้าหากคิดอย่างนี้เสียหาย ถ้าหากว่ามีหิริโอตตะปะว่า การฆ่าสัตว์ฯ เขาต้องรับความลำบากจนถึงตายถ้าเขาจะมาฆ่าเรา เขาจะมาตีเรา มาด่าว่าเรา เราเพียงไม่พอใจ แล้วสัตว์ทั้งอื่นทั้งหลายก็เหมือนกันก็มี สมณสัญญา เพราะฉะนั้นจึงต้องมีหิริโอตตะปะทั้ง 2 อย่างคู่ กับวินัยไป (พระครูวิบูลธรรมกิจ (บัวเกตุ ปทุมสิโร), ประธานสงฆ์วัดป่าปางก๊อต ต.อินทขิล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่). ปัจจุบันโลกก็เปลี่ยนแปลงไปเยอะเทคโนโลยีก็มาเยอะ หลายอย่างก็อำนวยความสะดวกให้กับทั้งพระด้วยทั้งคนบ้านด้วย ซึ่งสื่อออนไลน์หรือว่าสื่อต่างๆนี้มีทั้งประโยชน์ และก็มีทั้ง โทษก็อย่างที่ทราบกันว่าในพระธรรมวินัยเองในเรื่องของอนิยต ห้ามอยู่ในที่ลับหู 1 ห้ามอยู่ในที่ ลับตา 1 บางครั้งอย่างเช่น โทรศัพท์ ถ้ามันไม่ได้เปิด Speaker Phone อย่างนี้ มันก็สองแง่สองงาม ว่าจะสื่อหรือไม่สื่อ แน่นนอนอยู่แล้วว่าหลักการสำคัญมันไม่ได้อยู่ที่ว่าลับหรือไม่ได้ลับ หลักการสำคัญ อยู่กับการปฏิบัติตนของพระภิกษุรูปนั้น ถ้าท่านมีสมณะสัญญาอยู่ว่าท่านกำลังทำอะไร กำลังพูด อะไร กำลังสื่อสารอะไร ต่อให้มันอยู่ในที่ลับหูก็ตามอย่างเช่นว่า คุยโทรศัพท์ หรือไลน์ ถ้าท่านไม่ได้ ประพฤติตนนอกความเป็นสมณะมันก็จะไม่เกิดปัญหา ซึ่งหลายๆครั้งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดี หมายถึง ว่าเครื่องมือเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีในการเผยแผ่แก่พระพุทธศาสนาได้ ถ้าใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็เป็น ประโยชน์ใช้ไม่เกิดประโยชน์ก็เป็นโทษ ตอนนี้นักขึ้นอยู่กับสมณะสัญญาของท่านในแต่ละรูปไป สมณะสัญญาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการครองเพศบรรพชิต ขณะเดียวกันก็เหมือนกับข้าราชการก็ควร สำนึกถึงความเป็นข้าราชการ พ่อค้าก็ควรสำนึกถึงความเป็นพ่อค้า เพราะว่าสมณะสัญญา หมายถึง

การระลึกถึงความเป็นสมณะเมื่อระลึกถึงความเป็นสมณะ เราก็จะรู้ว่าเรามีหน้าที่อะไร เรามีสิ่งที่จะต้องทำอะไรบ้าง และสิ่งที่ไม่ควรทำเรามีอะไรบ้าง แต่หากเราละเลยไม่ได้ระลึกถึงในส่วนที่เป็นสมณะสัญญานั้นก็อาจจะทำให้เราพลั้งเผลอประพฤติดะไรผิดไปบ้าง ความผิดบางอย่างก็เป็นความผิดเล็กน้อยๆอาจจะเป็นอาบัติเล็กน้อย เช่น อาบัติปาจิตตีย์ แต่หากพลั้งเผลอไปประพฤติดในสิ่งที่ไม่สมควรอย่าง เช่น อาบัติสังฆาติเสส เกี่ยวพาราสิผู้หญิงโดยที่ไม่รู้ตัวลืมนึกไปว่าตัวเองเป็นสมณะ มันก็อาจจะเกิดผลต่อศรัทธาของประชาชนได้และเกิดผลต่อตัวของท่านเอง ดังนั้นสมณะสัญญาจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่พระภิกษุสมาเณรทุกรูปพึงสังวร (นายกิตติพงศ์ กาวี, นักวิชาการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงใหม่).

2. วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

พบว่า พระสงฆ์ สามเณรควรใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การที่พระภิกษุใช้สื่อออนไลน์ในการส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ การแสวงหาความรู้ และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สิ่งสำคัญคือการที่พระสงฆ์รู้จักใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งสื่อออนไลน์จะมีคุณหรือโทษสำคัญที่ผู้ใช้ แต่ถ้าใช้เพื่อการแสพเกี่ยวกับพาราสิผู้หญิงหรือท่องเว็บลามก ติดต่อบุคคลในทางที่ไม่เกี่ยวกับพระธรรมวินัยก็เป็นสิ่งไม่สมควร ซึ่งโลกปัจจุบันไม่ควรห้ามใช้สื่อออนไลน์ เพราะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ต้องใช้อย่างมีสมณสัญญา มีสติสัมปชัญญะ สำรวมระวัง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับสถานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติ เพราะถือเป็นสื่อที่ให้ความอิสระกับผู้ใช้ หากพระสงฆ์สามเณรใช้งานในทางไม่เหมาะสม จะนำความเสื่อมเสียมาให้กับตัวผู้ใช้งาน และสถาบันทางศาสนาในภาพรวม

การใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ ควรมีการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้ 3 จุดประสงค์ ดังนี้ คือ

1) การใช้ไอทีเพื่อความเพลิดเพลินเทคโนโลยีความบันเทิง (มะลิวัลย์ จงจิตชอบ, (11 มิถุนายน, 2561). เทคโนโลยีเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อความบันเทิงที่เชื่อถือได้มากที่สุด การใช้เทคโนโลยีหรือไอทีในทางการบันเทิงจะไม่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ เพราะว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นจะขัดต่อการปฏิบัติสมณธรรม หรือเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติธรรม จึงไม่เหมาะสมและไม่ควร แต่ในยุคปัจจุบันไอทีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ก็จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีในการดำรงอยู่ในสังคมเช่นกัน

2) การใช้ไอทีเพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศศาสนา (พจนารถ สุพรรณกุล, 20 กันยายน 2557). ในปัจจุบันการสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศในการ

ประกาศศาสนาโดยเฉพาะ ทางเอกสารหนังสือต่างๆ ก็ยังจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลานานเหมาะสมแก่ผู้ศึกษา ผู้รับข้อมูลสารสนเทศ และสะดวกในการผลิต การเผยแพร่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น

3) ความจำเป็นในการใช้ไอที การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้จะเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้โลกในปัจจุบันผ่านระบบไอที ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแพร่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่าน เครื่องมือต่างๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้นพระสงฆ์ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเผยแพร่พระพุทธศาสนา แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวต้องเป็น ไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาพบว่า หลักพุทธธรรมจะช่วยทำให้พระสงฆ์อยู่ในระเบียบวินัยและส่งเสริมให้รู้จักเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสม ตามสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามยุคตามสมัย โดยให้ใช้หลักการตัดสินใจตัดสินปัญหานั้นๆ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ในสังคมไทย

1. การใช้ไอทีเพื่อความเพลิดเพลินเทคโนโลยีความบันเทิง การใช้เทคโนโลยีหรือไอทีในทางการบันเทิงจะไม่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ เพราะว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นจะขัดต่อการปฏิบัติสมณธรรม หรือเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติธรรม จึงไม่เหมาะสมและไม่ควร แต่ในยุคปัจจุบันไอทีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ก็จำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีในการดำรงอยู่ในสังคมเช่นกัน

2. การใช้ไอทีเพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศ ในปัจจุบันการสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน การเผยแพร่พระพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศในการประกาศศาสนาโดยเฉพาะ ทางเอกสารหนังสือต่างๆ ก็ยังจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเป็นหลักฐานเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลานานเหมาะสมแก่ผู้ศึกษา ผู้รับข้อมูลสารสนเทศ และสะดวกในการผลิต การเผยแพร่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น

3. ความจำเป็นในการใช้ไอที การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้จะเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้โลกในปัจจุบันผ่านระบบไอที ดังนั้น

เทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่าน เครื่องมือต่างๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น พระสงฆ์ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวต้องเป็น ไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก

เอกสารอ้างอิง

- พระไตรปิฎกภาษาไทย. (2539), ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระเมธีวราภรณ์. (2553), *เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นบุญ,
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2534), *เทคโนโลยีกับศาสนา เกณฑ์วินิจฉัยความหมายและคุณค่าของพุทธธรรม*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์บุญนิมิต.
- พจนารถ สุพรรณกุล. (2557). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ*.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.phd.mbu.ac.th/index.php/2014-08-28-08-57-4/106-2014-09-20-08-27-56>.
- มะลิวัลย์ จงจิตชอบ. (2561). *การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความบันเทิง*.
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.l3nr.org/posts/434160>.
- สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน. (2557). *สัมมนาออนไลน์ หัวข้อ “สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน*. [ออนไลน์] แหล่งที่มา <http://smforedu.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>.